

Urban Livability Enhancement through a Good Urban Governance Approach: Evidence from Bushehr City

Keramatollah Ziari¹✉, Ahmad Pourahmad², Hossein Hataminejad³, Ali Bastin⁴

1. (Corresponding Author) Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

E-mail: zayyari@ut.ac.ir

2. Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

E-mail: apoura@ut.ac.ir

3. Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

E-mail: hataminejad@ut.ac.ir

3. Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

E-mail: abastin1352@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article History:

Received:

2 June 2025

Received in revised form:

29 August 2025

Accepted:

5 October 2025

Available online:

10 November 2025

Keywords:

Urban governance,
Urban livability,
Quality of life,
Urban planning,
Bushehr.

ABSTRACT

Rapid urbanization and the emergence of complex economic, social, and environmental challenges—such as rising unemployment, poverty and inequality, inadequate urban services, insufficient infrastructure, environmental degradation, the expansion of deteriorated urban fabrics, social marginalization, and the inefficiency of centralized urban management systems—have significantly undermined urban quality of life. In this context, the adoption of good urban governance has become essential for improving urban livability. This study aimed to examine the influence of good urban governance indicators on urban livability in Bushehr City, Iran. The research was applied in purpose and employed a descriptive–survey methodology. Data were collected using a 40-item questionnaire developed based on a review of the literature and previous empirical studies. The questionnaire evaluated key dimensions of good urban governance, including participation, equity, consensus orientation, efficiency and effectiveness, rule of law, transparency, responsibility, and accountability. The statistical population consisted of university academics, urban managers, and experts familiar with urban planning issues in Bushehr, from whom 40 respondents were selected through purposive sampling. The collected data were analyzed using SPSS 21 and LISREL software. The results indicated that transparency (0.90), responsibility (0.89), and equity (0.82) had the strongest effects on enhancing urban livability in Bushehr. The findings suggest that achieving a more livable city requires active citizen participation, decentralization of authority and responsibilities, and strengthening the role of civil society institutions, the private sector, and local communities. Accordingly, urban management in Bushehr should adopt inclusive and operational planning strategies to expand citizen involvement in policymaking, decision-making, monitoring, and implementation processes.

Cite this article: Ziari, K., Pourahmad, A., Hataminejad, H., & Bastin, A. (2025). Urban Livability Enhancement through a Good Urban Governance Approach: Evidence from Bushehr City. *Human Geography Research Quarterly*, 57 (3), 178-195.

<http://doi.org/10.22059/jhgr.2018.260620.1007729>

© The Author (s)

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

In response to the escalation of these challenges, the concept of improving quality of life—closely associated with urban livability—has gained increasing attention in urban studies literature over recent decades, alongside the paradigms of sustainable development and sustainable urban development. In its broad and fundamental sense, livability refers to the achievement of a high quality of life and can be understood as the capacity of a place to provide favorable living conditions through effective urban planning and sustainable spatial development. Extensive discussions surrounding the concept of livability address issues such as sustainability, transportation, vibrant environments, and various social dimensions, indicating that achieving urban livability—often equated with a successful city—depends on environmental vitality, ecological sustainability, and the effective resolution of social, economic, environmental, and cultural challenges. Bushehr City, the capital of Bushehr Province, similar to many other cities in Iran, faces numerous challenges that have complicated effective urban management. Rising unemployment, poverty and inequality, inadequate quality and quantity of urban services, insufficient infrastructure, increasing environmental pollution, the expansion of deteriorated and inefficient urban fabrics, informal settlements, and the proliferation of social problems have collectively contributed to a significant decline in urban livability. Addressing these challenges and improving quality of life and urban livability are unlikely to be achieved under traditional and centralized urban management models without appropriate planning frameworks, strengthened urban governance, and enhanced citizen participation.

One of the contemporary approaches to urban management is the model of good urban governance, which has been promoted by the United Nations as a means of enhancing sustainability and reducing poverty in developing countries. Accordingly, the primary objective of this study is to examine the factors of good

urban governance that influence the enhancement of urban livability in Bushehr City, with particular emphasis on identifying the governance indicators that exert the greatest impact on improving urban livability

Methodology

This study was applied in purpose and employed a descriptive–survey research design. The research indicators were developed based on an extensive review of the relevant literature and previous empirical studies. Eight key dimensions of good urban governance were examined, including participation, equity, consensus orientation and community-centeredness, efficiency and effectiveness, rule of law, transparency, responsibility, and accountability. These dimensions were measured using a 40-item questionnaire. The study sample consisted of 40 respondents, including university faculty members, urban managers, and experts familiar with the research subject in Bushehr City. The participants were selected using purposive sampling. Data were collected using a five-point Likert scale ranging from “very low” to “very high,” with scores assigned from 1 to 5, respectively. Data analysis was conducted using structural equation modeling (SEM) and confirmatory factor analysis (CFA), which is a subset of SEM. The analyses were performed using LISREL software to examine the relationships between good urban governance indicators and urban livability and to assess the validity of the measurement model

Results and discussion

The data analysis reveals that transparency, with a standardized coefficient of 0.90, exerts the strongest influence on urban livability in Bushehr City. This finding highlights the critical role of transparent urban governance in building public trust, ensuring clear and continuous information dissemination, and facilitating open access to information. Transparency enhances citizens' confidence in urban management institutions and strengthens active public participation in decision-making processes as well as oversight of policy

implementation. Responsibility, with a standardized coefficient of 0.89, ranks as the second most influential indicator, underscoring the importance of institutional and managerial commitment to assigned duties and responsiveness to citizens' needs. Responsible urban governance promotes accountability, improves the quality of public services, and contributes to more effective and citizen-oriented urban management. Equity, with a standardized coefficient of 0.82, also demonstrates a significant effect on urban livability. This indicator emphasizes the provision of equal opportunities, gender equity, fair access to urban services, and the balanced distribution of land uses. The strong influence of equity reflects its direct contribution to enhancing citizen satisfaction and overall quality of life, particularly in cities facing socio-economic disparities.

Other governance indicators—including accountability (0.69), efficiency and effectiveness (0.67), participation (0.63), rule of law (0.60), and consensus orientation (0.58)—play complementary roles in promoting urban livability. Although their individual effects are relatively lower, their collective influence indicates that sustainable urban development requires a balanced integration of transparency, equity, efficiency, and active citizen participation. These findings suggest that urban livability cannot be achieved through isolated governance mechanisms but rather through a holistic and coordinated governance framework that aligns institutional performance with community engagement and social justice principles.

Conclusion

The aim of this study was to examine the role of good urban governance indicators in enhancing the livability of Bushehr City. Given the multiple economic, social, environmental, and institutional challenges facing contemporary cities—including poverty, unemployment, inefficiencies in urban services, the expansion of deteriorated urban fabrics, and the proliferation of social problems—the adoption of a good urban governance

framework emerges as a comprehensive and effective approach for improving quality of life and strengthening urban management capacity. The findings indicate that transparency, responsibility, and equity exert the strongest influence on urban livability, while other indicators—such as accountability, efficiency and effectiveness, participation, rule of law, and consensus orientation—play complementary roles. Transparency enhances public trust by ensuring continuous information flow and open access to data, thereby fostering active citizen participation in decision-making processes and oversight of urban policies and programs. Responsibility among urban institutions and managers serves as a cornerstone for accountability and the improvement of service quality. Furthermore, urban equity contributes to improved quality of life by promoting equal opportunities, fair distribution of resources, and equitable access to urban services and facilities. Overall, the results underscore that improving urban livability in Bushehr requires a shift away from traditional, centralized management approaches toward inclusive, transparent, and participatory governance structures. Strengthening good urban governance principles can facilitate more effective policymaking, enhance institutional performance, and ultimately contribute to the creation of a more livable and sustainable urban environment.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء زیست‌پذیری با رویکرد حکمروایی شهری مطالعه موردی: شهر بوشهر

کرامت اله زیاری^۱ ✉، احمد پوراحمد^۲، حسین حاتمی نژاد^۳، علی باستین^۴

۱- نویسنده مسئول، گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: zayyari@ut.ac.ir

۲- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: apoura@ut.ac.ir

۳- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: hataminejad@ut.ac.ir

۴- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: abastin1352@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	افت کیفیت زندگی شهری در اثر بروز مشکلات پیچیده در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی از جمله افزایش روزافزون بیکاری، فقر و نابرابری، کیفیت و کمیت نامطلوب خدمات، کمبود زیرساخت‌های مناسب شهری، افزایش آلودگی‌های زیست‌محیطی، توسعه بافت‌های فرسوده و ناکارآمد، حاشیه‌نشینی و گسترش آسیب‌های اجتماعی، و ناتوانی نظام سنتی و تمرکزگرایی مدیریت شهری، اهمیت بهره‌گیری از الگوی حکمروایی خوب شهری با هدف ارتقاء زیست‌پذیری را ضروری ساخته است. هدف این پژوهش، ارزیابی عوامل مؤثر الگوی حکمروایی خوب شهری بر زیست‌پذیری شهر بوشهر است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی-پیمایشی است. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه‌ای ۴۰ سؤالی بود که با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و تحقیقات گذشته تدوین شد و شاخص‌های حکمروایی خوب شهری شامل مشارکت، عدالت، توافق و اجماع محوری، کارایی و اثربخشی، قانونمندی، شفافیت، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی را ارزیابی می‌کرد. جامعه آماری پژوهش شامل اساتید دانشگاهی، مدیران و کارشناسان آشنا به موضوع تحقیق در شهر بوشهر بود که با نمونه‌گیری هدفمند، ۴۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. اطلاعات جمع‌آوری‌شده با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS21 و Lisrel تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد که شاخص‌های شفافیت (۰.۹)، مسئولیت‌پذیری (۰.۸۹) و عدالت (۰.۸۲) بیشترین تأثیر را بر ارتقاء زیست‌پذیری شهر بوشهر دارند. دستیابی به شهری با قابلیت زندگی بالا مستلزم مشارکت فعال شهروندان، تمرکززدایی مسئولیت‌ها و تفویض اختیارات، و ارتقای نقش نهادهای مدنی، بخش خصوصی و مردم محلی است. مدیریت شهری بوشهر باید با برنامه‌ریزی‌های عملی زمینه مداخله و مشارکت بیشتر شهروندان در سیاست‌گذاری، تصمیم‌سازی، نظارت و اجرا را فراهم سازد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۱۳	
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۶/۰۹	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۱۵	
تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۸/۲۱	
واژگان کلیدی: حکمروایی، زیست‌پذیری، کیفیت زندگی، بوشهر.	

استناد: زیاری، کرامت اله؛ پوراحمد، احمد؛ حاتمی نژاد، حسین و باستین، علی. (۱۴۰۴). بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء زیست‌پذیری با رویکرد حکمروایی شهری مطالعه موردی: شهر بوشهر. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۷ (۳)، ۱۹۵-۱۷۸.

<http://doi.org/10.22059/jhgr.2018.260620.1007729>

مقدمه

رشد سریع جمعیت و تمرکز آن‌ها در شهرها در سراسر جهان بر دورنمای بلندمدت پایداری محیط‌زیست جهانی اثر می‌گذارد. شهرها با رشد هم‌معنی شده‌اند و به‌طور فزاینده در معرض بحران‌های ناگوار به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه هستند. فقر، تخریب محیط‌زیست، فقدان خدمات شهری، فقدان دسترسی به زمین و سرپناه مناسب ازجمله بحران‌های ناشی از رشد جمعیت شهرها هستند (مازندرانی، ۱۳۹۲: ۱). در پی افزایش این مسائل، در دهه‌های اخیر به‌موازات پارادایم‌های توسعه پایدار و توسعه پایدار شهری ایده ارتقا کیفیت زندگی که خود زیست پذیر بودن شهرها را موجب می‌شود، جای خود را در ادبیات شهری باز کرده است (هنرور صدیقیان، ۱۳۹۵: ۱). زیست پذیری در معنای اصلی و کلی خود به مفهوم دستیابی به قابلیت زندگی است و درواقع همان قابلیت دستیابی به کیفیت برنامه‌ریزی شهری خوب یا مکان پایدار است. پیرامون مفهوم زیست پذیری پذیرای بحث‌های گسترده‌ای در مورد پایداری، حمل‌ونقل، محیط‌های سرزنده، ابعاد مختلف جامعه و غیره می‌شود که نشان می‌دهد که دستیابی به زیست‌پذیری شهری که به آن شهر موفق نیز می‌گویند از طریق سرزندگی محیطی، پایداری اکولوژیکی، حل معضلات اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و فرهنگی حاصل می‌شود (Timmer & Seymour, 2005: 10).

حکمرانی خوب شهری نوعی فرایند و ارتباط میان حکومت شهری و شهروندان است که هم حکومت شهری و هم جامعه مدنی را در برمی‌گیرد و بر حقانیت و تقویت عرصه عمومی تأکید دارد (برک پور، ۱۳۸۵: ۴۹۸). بنا بر نظریه اکثر صاحب‌نظران، حکمرانی خوب شهری یعنی اثرگذاری همه ارکان تأثیرگذار شهری بر مدیریت شهر، با تمام سازوکارهایی که به‌سوی تعالی شهر و شهروندان حرکت کنند. نه اینکه عرصه‌های عمومی و خصوصی کنار گذاشته شوند و فقط عرصه حکومتی اختیاردار آن دو باشد. به‌عبارتی دیگر منشأ قدرت و مشروعیت در حکمرانی خوب شهری، تمام شهروندان و حضور آن‌ها در همه صحنه‌ها و ارکان جامعه مدنی است (شهیدی، ۱۳۸۶: ۴۲). درواقع حکمرانی خوب شهری، روندی برای تصمیم‌گیری برای اینکه بدانیم کدام تصمیم کاربردی‌تر است (UNDP, 1997, 46). حکمرانی خوب شهری درواقع فرآیندی است که دولت آن را برنامه‌ریزی و هدایت می‌کند ولی با همکاری بخش خصوصی و همچنین شهروندان جامعه را به‌پیش می‌برد (برآبادی، ۱۳۸۳: ۴۵). در مقایسه با مفهوم حکمرانی به‌طور عام، حکمرانی خوب شهری باید دارای ویژگی‌هایی باشد که مطلوبیت آن را تبیین کند. بر این اساس حکمرانی خوب، روشی است، مشارکتی، اجماع‌گرا، پاسخگو، شفاف، کارا و دربرگیرنده و پیرو قانون (فرزین پاک، ۱۳۸۳: ۷۰). حکمروایی خوب شهری را می‌توان شیوه و فرایند اداره امور شهری با مشارکت و تعامل سازنده سه بخش دولتی، خصوصی و جامعه مدنی به‌منظور نیل به شهر سالم، باکیفیت و قابلیت زندگی بالا و توسعه پایدار شهری تعریف کرد.

یکی از معیارهای اثرگذار بر زندگی جوامع و کشورها، کیفیت حکمروایی در آن‌هاست. این معیار با توجه به ابعاد گسترده حکمروایی می‌تواند بسیاری از خلأهای شاخص رشد اقتصادی را پر کند. در دهه‌های اخیر علاقه پژوهشگران به موضوع کیفیت حکمروایی در کشورهای درحال توسعه به سطح بالایی رسیده است. افرادی که این رشد را رقم زده‌اند، به دنبال شناسایی شرایط یا ارزیابی موقعیت‌هایی هستند که به افزایش ثبات سیاسی، جذب سرمایه‌گذاری خارجی، رشد اقتصادی با اندازه کارآمد بازار، کاهش فقر، احترام به حقوق بشر و توسعه بلندمدت می‌انجامد (سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، ۲۰۰۶). امروزه پژوهش در مورد اثرات حکمروایی خوب بر ابعاد مختلف زندگی بشر (کلان یا خرد، اجتماعی یا اقتصادی و زیست‌محیطی، عینی یا ذهنی و...) تبدیل به یکی از حوزه‌های مهم پژوهشی در میان صاحب‌نظران شده است (شریف زادگان و قانونی، ۱۳۹۶: ۱۸۹). حکمرانی خوب به‌صورت مستقیم می‌تواند عامل افزایش خوشبختی باشد. اثرات حکمروایی خوب بر خوشبختی شامل ایجاد شرایطی که به بهبود متوسط خوشبختی منجر می‌شوند؛ افزایش ثروت، آزادی اقتصادی،

برابری جنسیتی، سلامت و ایمنی (Veenhoven, 2012: 64). جایگاه حکمروایی شهری در روند توسعه شهری و بهبود سکونتگاه‌های شهری نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای دارد. می‌توان حکمروایی شهری را در مسیر یک توسعه قانونمند و پایدار موردتوجه قرار داد این مورد بیشتر از این جهت که نحوه مدیریت بر جریان مطلوب زندگی شهری است اهمیت دارد (حمیدی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱). همچنین حکمروایی خوب شهری منجر به بهبود کیفیت معاش و افزایش امکان زندگی برای همه شهروندان و ایجاد فرصت و امکان برای مردم به‌منظور نشان دادن خواسته‌ها و آمالشان در زندگی و اعتلای امنیت، برابری و پایداری می‌گردد (کاظمیان، ۱۳۸۶: ۶)

پژوهش‌های مرتبط با حکمروایی خوب شهری، رابطه حکمروایی خوب شهری با حقوق کاربری زمین (Koros et al, 2013: 417)، حکمروایی شهری و سیستم غذایی شهری (Smit et al, 2016: 80)، حکمروایی خوب و مدیریت ریسک غذایی (Devaney, 2016: 1)، حکمروایی خوب شهری و پایداری شهری (Kauko, 2014: 2053)، آسیب‌پذیری و حکمروایی خوب شهری (Lewis, & Mioch 2005: 50)، نقش حکمروایی در توسعه پایدار گردشگری (محمد نژاد، ۱۳۹۴: ۱)، نقش حکمروایی خوب در برندسازی شهری (علیزاده و روشنایی، ۱۳۹۶: ۱۱۵)، نقش حکمروایی خوب شهری در پایداری محله‌ای (حاتمی نژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۵)، نقش حکمروایی خوب شهری در مدیریت مطلوب زمین (ارغان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱)، نقش حکمروایی خوب در بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری (ابراهیمی و چاره جو، ۱۴۰۲)

حکمروایی خوب شهری بر درآمدهای پایدار شهرداری‌ها (شماعی، ۱۳۹۵: ۱)، نقش حکمروایی خوب شهری بر آسیب‌پذیری شهری (حاتمی نژاد و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۹۹) را موردبررسی قرار داده‌اند. با توجه به عدم بررسی نقش حکمروایی خوب شهری بر زیست پذیری شهری، این پژوهش بررسی این موضوع را دنبال می‌کند.

شهر بوشهر مرکز استان بوشهر همانند سایر شهرهای کشور با مسائل عدیده‌ای مواجه است که مدیریت شهری را در اداره مطلوب شهر با چالش‌هایی روبرو نموده است. افزایش روزافزون بیکاری، فقر و نابرابری، کیفیت و کمیت نامطلوب خدمات و کمبود زیرساخت‌های مناسب شهری، افزایش آلودگی‌های زیست‌محیطی، توسعه بافت‌های فرسوده و ناکارآمد، حاشیه‌نشینی، گسترش آسیب‌های اجتماعی و... باعث گردیده است تا سطح زیست پذیری شهری افت زیادی پیدا کند. رفع مسائل شهر و بهبود کیفیت زندگی و ارتقاء سطح زیست پذیری با وجود الگوهای سنتی و متمرکز فعلی اداره امور شهر و بدون تدوین برنامه‌های مناسب و افزایش نقش مدیریت شهری و مشارکت‌پذیری قابل تحقق نیست. یکی از شیوه‌های نوین در سیستم مدیریت شهری، الگوی حکمروایی خوب شهری است که توسط سازمان ملل برای افزایش پایداری و کاهش فقر در کشورهای درحال توسعه مطرح شده است. بنابراین هدف اصلی پژوهش، بررسی عوامل مؤثر حکمروایی خوب شهری بر ارتقاء زیست‌پذیری شهر بوشهر می‌باشد، اینکه کدامیک از شاخص‌های حکمروایی خوب شهری بیشترین تأثیر را در بهبود زیست پذیری شهر بوشهر دارند.

مبانی نظری

واژه Livability از فعل آلمانی Leben به معنای زندگی کردن^۱، زندگی داشتن و یا ایجاد زندگی برای کسی و یا زندگی کردن در یک مکان مقطعی^۲ است (Oxford English Dictionary 2ed, 1998: 8). زیست پذیری ترجمه فارسی انتخاب‌شده برای عبارت انگلیسی (livability) است و در نتیجه شهر زیست پذیر معادل عبارت (livable city)

1. To Live

2. TO be alive

آورده شده است. دیکشنری وبستر^۱ زیست پذیری را به عنوان مکان مناسب برای زیست انسان تعریف می‌کند. زیست‌پذیری به معنی کیفیت زندگی، استانداردهای زندگی یا خوشبختی عمومی جمعیتی که در یک مکان مثل شهر زندگی می‌کنند نیز تعریف می‌شود (Okulicz, 2012: 2). در فرهنگ انگلیسی آکسفورد (livability)؛ به معنای دارای ارزش زندگی و مناسب برای زندگی تعریف شده است (Shamsuddin et al, 2012: 170) و (Vitality) به معنای فعال و پرانرژی بودن (سرزنده بودن) تعریف شده‌اند. رابرت کوان^۲ در فرهنگ شهرسازی در مقابل واژه زیست پذیر (مناسب برای زندگی) و (فراهم آورنده کیفیت زندگی خوب) را تعریف می‌نماید (بندرآباد، ۱۳۹۰، ۴۹). زیست پذیری یک اصطلاح گسترده بوده و پذیرای مفاهیم مهم تراز نظیر پایداری، کیفیت زندگی، کیفیت مکان؛ و شهر سالم هست. زیست پذیری یک مفهوم جمعی^۳ هست (Myers, 1988). چنانکه هیلن^۴ (۲۰۰۶) اعتقاد دارد که اصطلاح زیست پذیری مانند یک چتر هست که با دامنه متنوعی از مفاهیم نظیر کیفیت زندگی؛ کیفیت مکان، رضایت ساکنان، کیفیت محیط زندگی و محل سکونت، پایداری و سرزندگی همپوشانی داشته و اغلب باهم مترادف در نظر گرفته می‌شوند (Shamsuddin et al, 2012: 169). به عبارتی دیگر ایده زیست پذیری پلی میان بسیاری از مفاهیم بوده و اشاره به مکان‌های ویژه که باهم کنش و واکنش داشته و رضایت‌مندی شهروندان با رسیدن به نیازهای فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی آن‌ها؛ تقویت خوشبختی و سلامتی آن‌ها و حفاظت از منابع طبیعی و عملکرد اکوسیستم از سطوح محلی تا سطوح جهانی تضمین می‌شود (Stein, 2002: 25).

شهر زیست پذیر

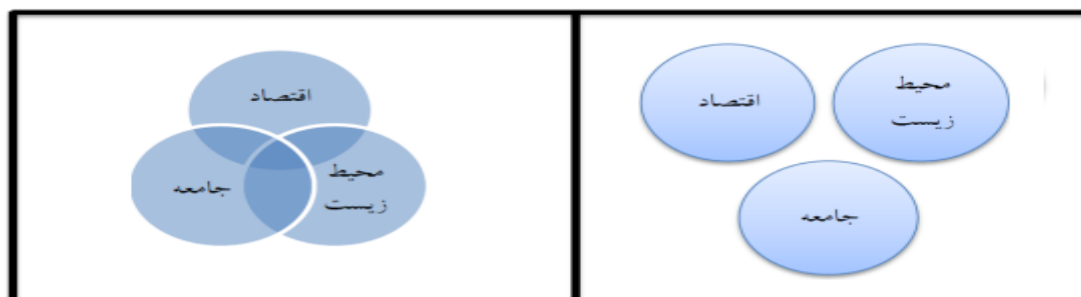
داگلاس و همکارانش^۵ مفهوم شهر زیست پذیر را شهر انسان‌محور تلقی می‌کنند که در آن بر سلامتی، شادی، خوشبختی انسان‌ها به وسیله شرایط محیط طبیعی و انسانی برنامه‌ریزی می‌شود. با ایجاد یک شهر زیست پذیر، فضای شهری صرفاً یک مکان تصنعی نخواهد بود، بلکه آن مأمن ساکنانی که به شغل، محل سکونت، فرهنگ؛ و زیستن خود مباحثات می‌کنند؛ خواهد بود (Douglass, 2006: 41). شهرهای زیست پذیر کیفیت زندگی بالایی را ارائه داده و سلامتی و خوشبختی ساکنان را که در آن سکونت و کار می‌کنند تضمین می‌کنند (Department of Infrastructure and Transport, 2011: 7). عبدالعزیز شهر زیست پذیر را شهر دوستدار شهروند و پر جنب و جوش می‌داند، مکانی که جامعه از رفتار دوستانه و دلپذیر هم حتی در جوامع چند قومی؛ مسکن ارزان؛ سلامتی و امنیت با دسترسی به همه امکانات لذت می‌برند و حس تعلق به شهر در آن‌ها پررنگ‌تر است (ABDUL AZIZ et al, 2007: 105). شهر زیست پذیر به عنوان یک اتصال بین گذشته و آینده مطرح است: شهر زیست پذیر از یکسو به نشانه‌های تاریخی (ریشه‌های ما) احترام می‌گذارد و از سوی دیگر به آنچه تاکنون متولد نشده است (آیندگان) ارج می‌نهد. یک شهر زیست پذیر، شهری است که از نشان‌های تاریخی (محوطه‌ها، ساختمان‌ها، ساختارها) محافظت می‌کند. این شهر همچنین شهری است که علیه هرگونه به هدر رفتن، منابع طبیعی و آنچه ما باید به صورت دست‌نخورده برای آیندگان نگاه‌داریم، مبارزه می‌کند. بنابراین یک شهر زیست پذیر (یک شهر پایدار) نیز هست (بندرآباد، ۱۳۹۰، ۵۱). زیست‌پذیری به سیستم شهری اطلاق می‌گردد که به ارتقاء خوشبختی ذهنی، اجتماعی و فیزیکی و توسعه ساکنانش توجه دارد و اصول کلیدی آن عدالت، کرامت، دسترسی، تعامل، مشارکت و توانمندسازی هست (Song, 2011, 3). محیط شهری زیست پذیر مکانی مطلوب برای

1. Webster
2. Robert Cowan
3. ensemble concept
4. Heylen
5. Douglas

زندگی، کار و تفریح هست، مکانی که نیازها و انتظارات افرادی که آنجا زندگی می کنند را برآورده می سازد (Ministry for the Environment, 2002, 3)

ابعاد زیست پذیری

زیست پذیری به سه بعد وابسته به هم تقسیم می شود: اقتصاد، اجتماع و محیط زیست. اقتصاد تأمین کننده مشاغل و درآمد بوده و برای سلامتی مردم حیاتی است و همین طور برای تأمین نیازهای سطوح بالاتر مانند آموزش، بهداشت و تفریحات. هم زمان باید استفاده اقتصاد از منابع موجود در محیط زیست به نحوی باشد که اطمینان از وجود منابع کافی برای نسل های حال و آینده وجود داشته باشد. اما بهزیستی اجتماعی وابسته به عدالت است: توزیع اجتماعی و فضایی منابع اقتصادی و زیست محیطی به صورت عادلانه، همچنین سیستم های حکومتی که همه شهروندان را محسوب می نماید. آزادی فردی و فرصت های برابر از اجزای مهم تشکیل دهنده بهزیستی اجتماعی هستند. محیط زیست، زیرساختی است که تأمین کننده منابع طبیعی، ظرفیت دفع زباله و ارتباط بین انسان و محیط طبیعی است. اگر کارکرد هر یک از این سه بعد با اختلال مواجه گردد، سکونتگاه های انسانی می توانند به سرعت دچار اضمحلال شده و در نتیجه کاهش جمعیت، فقر، تضاد اجتماعی و بالا رفتن میزان مسائل بهداشتی، زیست محیطی از عواقب آن خواهد بود. این ابعاد سه گانه طلایی اهدافی مانند بهره وری اقتصادی، عدالت اجتماعی و حفاظت محیطی را دنبال می کند. این اهداف تاکنون و به صورت سنتی به صورت جداگانه دنبال می شدند. اما با این تفکر جایگزین شدند که می توانند بدون اینکه در تضاد باهم دیده شوند؛ دارای قابلیت و اهمیت برابر در نظر گرفته شده، تا از این طریق به اهدافی مانند بهداشت، عدالت و کار آیی در جوامع نائل گردند. این رویکرد شاید رایج ترین رویکرد به ابعاد بهزیستی باشد (خراسانی، ۱۳۹۰، ۴۵). ویلر ۱ نیز نشان می دهد سه عنصر، اساس زیست پذیری را شکل می دهند سه عنصر محیطی، اقتصادی، و عدالت اجتماعی (song, 2011, 5). سه بعد اصلی ذکر شده برای زیست پذیری کاملاً^۱ به یکدیگر وابسته بوده و از هم مستقل نیستند. به طور مثال سلامتی محیط نمی تواند در خوشبختی جامعه مورد معامله قرار بگیرد و یا برعکس (Stein, 2002, 4). بر این اساس ابعاد "سه گانه طلایی"^۲ زیست پذیری به وسیله شکل ۱ نمایش داده شده است:

شکل ۱. نگرش سنتی به ابعاد زیست پذیری و تعامل ابعاد زیست پذیری
(Source: National Research council, 2002, 22)

ویژگی های حکمروایی خوب شهری

حکمروایی شهری، فرایندی است که بر اساس کنش متقابل میان سازمان ها و نهادهای رسمی اداره شهر از یک طرف، و نهادهای غیررسمی جامعه مدنی یا عرصه عمومی از طرف دیگر شکل می گیرد. مشارکت نهادهای غیررسمی و تقویت

1. Wheeler
2. golden triad

عرصه عمومی در اداره شهر می‌تواند به سازگاری منافع گوناگون و در نتیجه به پایداری توسعه شهری منجر شود. (برک پور و اسدی، ۱۳۹۰: ۱۹۱) شیوه درست و هنجاری حکمروایی این است که باید بتواند مشارکت و همکاری را میان همه نیروهای مؤثر در مدیریت جامعه یعنی دولت، بخش خصوصی، بخش عمومی و تشکل‌های مردمی برقرار کند. (اطهاری و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۱) حکمروایی عبارت است از مجموع تعاملاتی که بر اساس آن، کنشگران بخش عمومی و همچنین بخش خصوصی در تلاش برای حل مشکلات اجتماعی و یا ایجاد فرصت‌های اجتماعی به مشارکت می‌پردازند. (ایوانس و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۱).

حکمروایی در واقع فرآیندی است که دولت، آن را هدایت می‌کند ولی با همکاری بخش خصوصی و جامعه مدنی به پیش می‌رود (برآبادی، ۱۳۸۳: ۵۵). در حکمروایی، دولت یکی از کنشگران است و سایر عوامل دخیل در حکمروایی بسته به سطح مورد بحث، گوناگون‌اند. همچنین سازمان علمی، فرهنگی و آموزش ملل متحد (UNDP UNESCO) معیارهایی چون مشارکت، قانون‌مداری، شفاف‌سازی، انعطاف‌پذیری، وفاق محوری، عدالت، کارآمدی و پاسخگویی به عنوان ویژگی‌های حکمروایی خوب شهری را مطرح کرده است. این حکمروایی تضمین می‌کند که فساد به حداقل برسد، دیدگاه‌های اقلیت مورد توجه قرار گیرد و صدای آسیب‌پذیرترین اقشار اجتماع در تصمیم‌سازی‌ها شنیده شود (فرزین پاک، ۱۳۸۳: ۷۰). از برآیند نظرات مختلف، حکمروایی خوب می‌بایست ۷ ویژگی عمده داشته باشد. بر این اساس این نوع حکمروایی مشارکتی، اجماع‌گرا، پاسخگو، کارا و کارآمد، دربرگیرنده و پیرو قانون است (تاجدار و تقوایی، ۱۳۸۸: ۵۲).

جدول ۱. ویژگی‌های حکمروایی خوب شهری

مشارکتی	اهل تساهل و مدارا گرا و پذیرشگر رویکردهای متنوع
پایدار	توانا در بسیج منابع برای اهداف اجتماعی
مشروع و مقبول	عمل به حکم قانون
شفاف	تقویت مکانیزم‌های بومی و محلی
اعتلا دهنده عدالت و برابری	کارایی و کارآمدی در استفاده از منابع
خدمت گرا	تسهیل گرا و توانمندسازی
توانا در توسعه منابع و روش‌های حاکمیت	تنظیم‌کننده و کنترل‌کننده
اعتلا دهنده تعادل و برابری جنسی	توانا در برخورد با موضوعات موردی (زمان‌دار)

منبع: تاجدار و تقوایی، ۱۳۸۸

مفهوم و معیارهای جهانی حکمرانی خوب شهری

حکمرانی مفهوم جدیدی نیست، بلکه پیشینه آن به آغاز شکل‌گیری تمدن بشری می‌رسد به بیانی ساده مفهوم حکمرانی فرآیندی از تصمیم‌سازی است، روندی که تصمیم‌ها در آن به اجرا درمی‌آیند (فرزین پاک، ۱۳۸۳: ۶۸). از این رو می‌توان آن را به قدمت تمدن بشری دانست. به‌طور خاص یکی از نخستین مطالعات در حوزه مسائل شهری و مرتبط به این موضوع را برایان مک لالین در اوایل دهه ۱۹۷۰ انجام داده است. او حکمرانی را نوعی فرآیند می‌داند که متضمن نظام به هم پیوسته‌ای است که هم حکومت و هم اجتماع را در برمی‌گیرد. افرادی دیگری چون مک کینلی، اتکینسن نیز پس از او این بحث را مطرح کرده‌اند (برک پور، ۱۳۸۵: ۴۹۱). بانک جهانی در مطالعات سال ۱۹۸۹ دریافت که حکمرانی (شیوه مدیریت اداره کشور یا رابطه شهروندان با حکومت‌کنندگان) موضوع محوری توسعه است. پس از آن سازمان ملل در دومین کنفرانس مربوط به سکونتگاه انسانی در سال ۱۹۹۶ در استانبول تأکید کرد که در جهت استقرار حکمرانی شهری در شهرهای جهان قدم بردارد و شعار خود را «فعالیت جهانی برای حکمرانی شهری پسندیده» قرار دهد (همان، ۵۰۰). پس از آن مفهوم جدید حکمرانی خوب در سمینارها و همایش‌های متعددی مورد بررسی قرار گرفت و از سال ۲۰۰۰ بانک

جهانی هرساله گزارشی در مورد فعالیت‌ها و همکاری‌های این بانک با کشورهای مختلف با عنوان «اصلاح نهادهای عمومی و تقویت حکمرانی» منتشر کرده است (عربشاهی، ۱۳۸۳: ۱۲). بانک جهانی در میان آژانس‌هایی بوده که در راستای ترویج حکمرانی خوب شهری تلاش نموده است. این تلاش منجر به افزایش آگاهی از میزان اهمیت حکمرانی خوب شهری شده است. بانک جهانی مشخصه‌های اصلی حکمرانی خوب شهری را این گونه بیان می‌دارد:

❖ روندی که با آن کسانی در قدرت هستند به صورت آزاد انتخاب و جایگزین شوند

❖ پاسخگویی در برابر شهروندان

❖ ثبات سیاسی برای اعمال سیاست‌ها

❖ تأثیرگذاری حکومت‌های محلی

❖ وسعت قاعده

❖ تعادل بین شهروندان، دولت و بخش خصوصی

❖ قانونمندی

❖ کنترل فساد (Kafman, 2006: 21; Kaufman & Kaary, 2005: 68).

برنامه توسعه سازمان ملل مجموعه‌ای از اصول حکمرانی خوب شهری را ارائه می‌دهد که نسبت به سایر گروه‌ها از جامعیت بیشتری برخوردار است (UNDP, 1997).

جدول ۲. مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری از دیدگاه برنامه توسعه سازمان ملل

مؤلفه‌ها	تعاریف و توضیحات مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری
مشارکت	روندی که با آن کسانی در قدرت هستند به صورت آزاد انتخاب و همچنین ایجاد بستر مناسب برای مشارکت فعالانه شهروندان در فعالیت‌های جامعه
پاسخگویی	روندی که دولت و بخش خصوصی در برابر شهروندان، پاسخگو باشند
کار آیی و اثربخشی	ثبات سیاسی و همچنین اعمال سیاست‌های مناسب و درست برای ارتقاء سطح عمومی جامعه، توسط دولت و بخش خصوصی با مشارکت شهروندان و نظارت دولت
شفافیت	شفافیت به معنای گردش آزاد اطلاعات و همچنین قابل دسترس بودن آن برای همه شهروندان و مشخص بودن فرایند تأیید و تصویب سیاست‌ها
عدالت	همه شهروندان باید فرصت یکسانی برای دستیابی به خدمات داشته باشند و همچنین فرصت برابر برای رشد فردی
حاکمیت قانون	ایجاد چهارچوبی قانونی و مشروع برای ساختار، و همچنین رعایت کردن آن برای همه و ترویج آن در سطح جامعه
مسئولیت‌پذیری	شامل پذیرفتن مسئولیت شهروندان و احترام به خودمختاری‌ها و تساوی حقوق بین شهروندان هست
اجماع‌پذیری	همه شهروندان باید به طور مستقیم و به طور غیرمستقیم توسط نهادهای قانونی منافعتشان در نظر گرفته شود و همه گروه‌ها و شهروندان را برای رسیدن به یک توافق گسترده برای اینکه چه چیزی بهترین است در نظر گرفته شود

منبع: UNDP, 1997

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش تحقیق توصیفی-پیمایشی است. شاخص‌های تحقیق با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی تحقیقات گذشته تدوین شده است. در این پژوهش از شاخص‌های (مشارکت، عدالت، توافق و اجتماع محوری، کارایی و اثربخشی، قانونمندی، شفافیت، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی) با ۴۰ سؤال استفاده شده است که در جدول شماره ۳ ارائه گردیده است. حجم نمونه شامل ۴۰ نفر از اساتید دانشگاهی، مدیران و کارشناسان آشنا به موضوع پژوهش در شهر بوشهر است که با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند انتخاب گردید. مقیاس اندازه‌گیری بر اساس طیف لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد و نحوه نمره دهی پرسش‌ها نیز از نمره ۱ تا ۵ می‌باشد. تحلیل داده‌ها در این

تحقیق با استفاده از مدل تحلیل معادلات ساختاری و همچنین تحلیل عاملی تأییدی که زیرمجموعه تحلیل معادلات ساختاری است به‌وسیله نرم‌افزار Lisrel انجام گرفته است.

تحلیل عاملی تأییدی تحلیلی است که طی آن محقق انتظار دارد طرح و نقشه خاصی از عوامل پنهان در ماورای متغیرها را بیازماید. در این نوع، انتظار می‌رود متغیرها چیدمان خاصی داشته باشند. در این روش محقق به آزمون فرضیاتی مربوط به یک ساختار عاملی خاص اقدام می‌کند. در این تحلیل پژوهشگر به دنبال تهیه مدلی است که فرض می‌شود داده‌های تجربی را بر پایه چند پارامتر نسبتاً اندک، توصیف و تبیین یا توجیه می‌کند. به‌منظور پی بردن به متغیرهای زیربنایی یک پدیده یا تلخیص مجموعه‌ای از داده‌ها از روش تحلیل عاملی استفاده می‌شود. داده‌های اولیه برای تحلیل عاملی، ماتریس همبستگی بین متغیرها است. تحلیل عاملی، متغیرهای وابسته از قبل تعیین‌شده‌ای ندارد. در تحلیل عاملی مرتبه اول ارتباط سنج‌ها با شاخص‌ها را می‌سنجیم و سپس در مدل اندازه‌گیری مرتبه دوم ارتباط شاخص‌ها با سازه اصلی تحقیق را به دست می‌آوریم. مدل تحلیل عاملی مرتبه دوم را به‌عنوان نوعی از مدل‌های عاملی تعریف می‌کنیم که در آن عامل‌های پنهانی که با استفاده از متغیرهای مشاهده‌پذیر اندازه‌گیری می‌شوند، خود تحت تأثیر یک متغیر زیربنایی‌تر و به عبارتی متغیر پنهان، اما در یک سطح بالاتر قرار دارند (صادق‌پور و مرادی، ۱۳۸۹: ۲۰۶). به‌عبارت‌دیگر مدل‌های عاملی مرتبه دوم هنگامی مطرح می‌شود که عامل‌های مرتبه اول به‌وسیله ساختار عاملی رتبه بالاتر تبیین می‌شوند (اسفیدانی و محسنین، ۱۳۹۲: ۹۲).

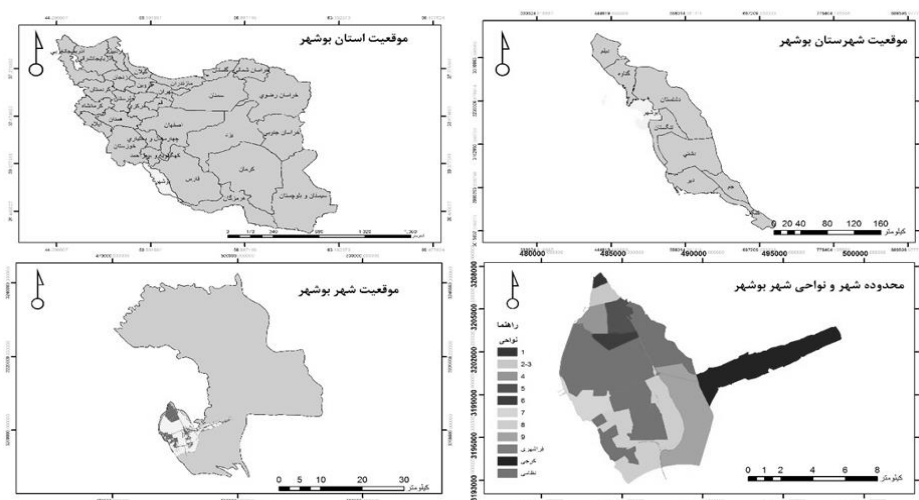
جدول ۳. شاخص‌ها و گویه‌های تحقیق

شاخص	گویه
مشارکت	افزایش سهم بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت شهری به‌ویژه در ایجاد و نگهداری زیرساخت‌ها
	ظرفیت‌سازی نهادهای (ایجاد و تقویت تشکلهای صنفی، انجمن‌ها و نهادهای مدنی غیردولتی)
	محله محوری (واگذاری و تفویض تدریجی وظایف اداره شهر به اهالی محلات و تقویت شوراهای محلی
	آموزش شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت
عدالت	فرصت‌های برابر شهروندان در بهره‌مندی از منابع، امکانات و فضاهای شهری
	رعایت عدالت جنسیتی
	دسترسی عادلانه شهروندان به فرصت‌های متنوع شغلی
	برخورداری از مالکیت مسکن مناسب توزیع فضایی مناسب کاربری‌ها
توافق و اجتماع محوری	هماهنگی و تعامل بین سازمان‌های اداره امور شهر (مدیریت یکپارچه شهری)
	همسویی اقدامات توسعه‌ای با خواسته‌های شهروندان
	وجود چشم‌انداز مشترک و مورد اجماع (تفکر بلندمدت) بازیگران حوزه مدیریت شهری (دولت، بخش خصوصی و نهادهای مدنی) در توسعه و پیشرفت شهر
	وجود ساختار مدیریت مشارکتی اداره امور شهر
کارایی و اثربخشی	ایجاد زیرساخت مناسب گذران اوقات فراغت در فضاهای تفریحی و ساحلی
	طراحی و بهسازی مناسب خیابان‌ها و معابر برای بهبود عبور و مرور
	نگهداشت و ترویج فرهنگ بومی و مراسم‌های سنتی، موسیقی و آداب و رسوم گذشته
	افزایش مهارت‌ها و ایجاد کارآفرینی
	رعایت استانداردها در ارائه خدمات شهری در محلات مختلف شهر
	وجود مدیران بومی، خلاق و متخصص و توجه به شایسته‌سالاری
قانونمندی	شکل‌گیری و گسترش دولت الکترونیک
	وجود منابع درآمدی پایدار در تأمین هزینه خدمات شهری
	اعمال یکسان قوانین برای همه شهروندان
	وجود قوانین و مقررات کارآمد ساده‌سازی فرایندها و سازوکارهای قانونی - نهادهای

شفافیت	سیاست‌زدایی از شورای شهر و مدیریت شهری
	تناسب اختیارات و مسئولیت‌های قانونی سازمان‌های اداره امور شهر
	سلامت اداری (کنترل فساد و رشوه‌خواری)
مسئولیت‌پذیری	اطلاع‌رسانی مستمر و شفاف سازمان‌های شهری از اهداف، برنامه‌ها، طرح‌ها و پروژه‌های سالانه
	سنجش و ارزیابی مستمر عملکرد مدیریت شهری
	انتشار شفاف قراردادهای و درآمد- هزینه سالانه توسط سازمان‌های شهری
پاسخگویی	دسترسی آزاد شهروندان به‌ویژه نخبگان به اطلاعات و جلوگیری از رانت اطلاعاتی در سازمان‌های شهری
	تأمین امکانات و تجهیزات آموزشی و کمک‌آموزشی مدارس در ارتقاء آموزش عمومی
	فرهنگ‌سازی حساسیت شهروندی در مقابل عمل به وعده‌ها توسط مسئولان
	افزایش حساسیت و آگاهی عمومی در زمینه حفاظت از منابع طبیعی و محیط‌زیست به‌ویژه حفاظت از سواحل دریا
	زیباسازی محله‌ها از طریق نمادهای هماهنگ بومی و نشانه‌های شهری هویت‌ساز
	ساختار مناسب برای پیگیری شکایات شهروندان
	توانمندسازی نظارتی شهروندان به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم
	اجرای به‌موقع وعده‌های داده‌شده توسط مدیران شهری
	دسترسی آسان به مدیران شهری
	تشریح مستمر برنامه‌ها و اقدامات انجام‌شده و در دست انجام

محدوده مورد مطالعه

شهر بوشهر مرکز استان بوشهر در ۲۸ درجه و ۵۹ دقیقه عرض جغرافیایی و ۵۰ درجه و ۵۱ دقیقه طول جغرافیایی، در جنوب غربی ایران قرار دارد (شکل شماره ۱). این شهر به‌صورت شبه‌جزیره و از سه جهت به دریا منتهی می‌شود و تنها از قسمت شرقی آن از طریق محور بوشهر- شیراز با خشکی ارتباط دارد. شبه‌جزیره بوشهر در ساحل شمالی خلیج فارس با ابعاد تقریبی ۲۰ کیلومتر در ۸ کیلومتر استقرار یافته است. شهر بوشهر بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ با جمعیت ۲۲۳۵۰۴ نفر، مرکز و بزرگ‌ترین شهر استان بوشهر است که نرخ رشد سالانه جمعیت آن در حدود ۱/۴ درصد می‌باشد. مساحت این شهر در حدود ۸۲۹۶ هکتار است که حدود ۲۱۰۲ هکتار (۲۵ درصد) به اراضی شهری و ۶۱۹۳ هکتار (۷۵ درصد) آن نیز به سایر اراضی (اراضی دایر و متروکه، اراضی نظامی، شوره‌زار، بوته‌زار، مسیل و مانداب و ...) اختصاص دارد. آب‌وهوای شهر بوشهر از نوع گرم و مرطوب ساحلی است که محدودیت‌های عمده‌ای را برای محیط‌زیست انسانی به وجود می‌آورد و موجب کاهش سطح آسایش شهروندان می‌شود.

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی شهر بوشهر

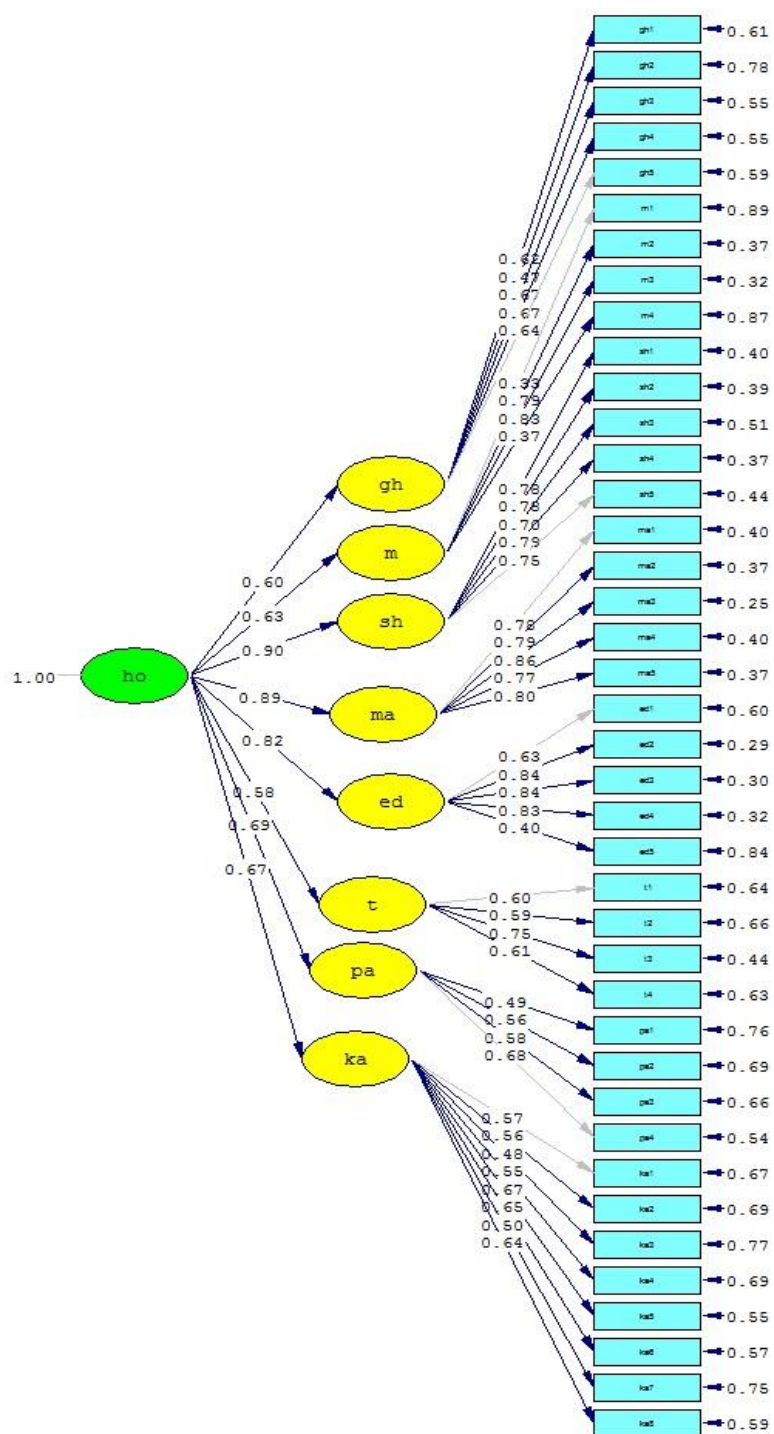
یافته‌ها

همان‌طور که در بخش روش تحقیق بیان گردید جهت بررسی میزان تأثیر هریک از شاخص‌های پژوهش، پرسشنامه‌ای تهیه گردید و نظرات اساتید دانشگاهی، مدیران و کارشناسان شهری جمع‌آوری گردید. در جدول شماره ۴ مشخصات توصیفی پاسخگویان بیان شده است.

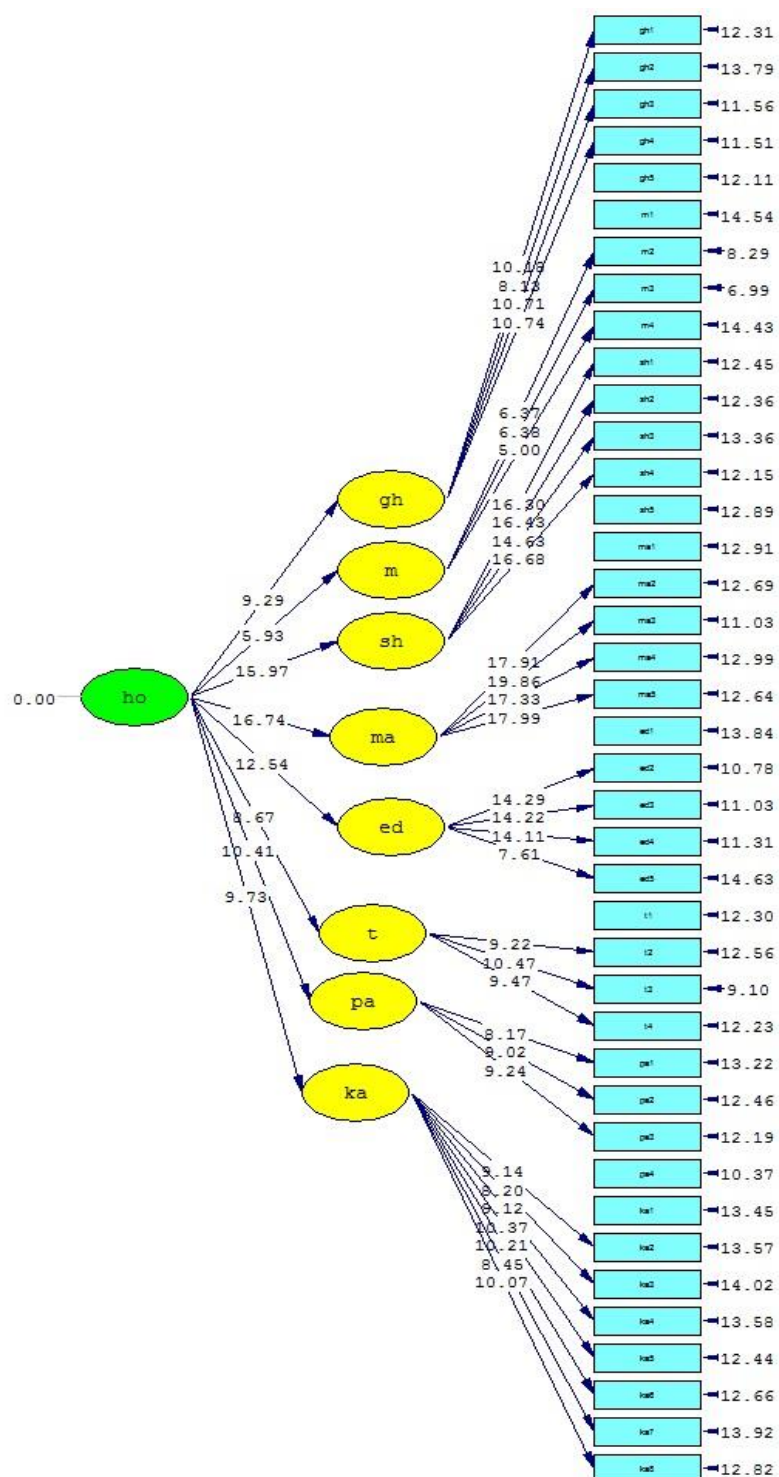
جدول ۴. مشخصات توصیفی پاسخگویان

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد
سن	۳۰ تا ۴۰	۱۰	۲۵
	۴۰ تا ۵۰	۲۲	۵۵
	۵۰ تا ۶۰	۸	۲۰
جنس	مرد	۲۷	۶۷.۵
	زن	۱۳	۳۲.۵
تحصیلات	کارشناسی	۵	۱۲.۵
	کارشناسی ارشد	۲۰	۵۰
	دکتری	۱۵	۳۷.۵

در این پژوهش برای ۸ شاخص حکمروایی خوب شهری سؤال‌هایی طرح شده است که تأثیر آن‌ها را بر زیست پذیری شهری نشان دهد. برای بررسی میزان هریک از شاخص‌های حکمروایی خوب شهری از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم در نرم‌افزار lisrel استفاده گردید. نتایج بررسی در شکل‌های شماره ۳ (ضرایب استاندارد) و شماره ۴ (ضرایب معناداری) و جدول شماره ۵ ارائه شده است.

شکل ۳. مدل اندازه‌گیری در حالت ضرایب استاندارد

شکل ۴. مدل اندازه‌گیری در حالت اعداد معناداری

جدول ۵. ضرایب محاسبه شده متغیرها و شاخص های تحقیق

متغیر پنهان	ضریب محاسبه شده	T	شاخص مشاهده پذیر	ضریب محاسبه شده	نشانگر
مشارکت	۰.۶۰	۵.۹۳	افزایش سهم بخش خصوصی و سازمان های مردم نهاد در مدیریت شهری به ویژه در ایجاد و نگهداری زیرساخت ها	۰.۳۳	m1
			ظرفیت سازی نهادی	۰.۷۹	m2
			(ایجاد و تقویت تشکل های صنفی، انجمن ها و نهادهای مدنی غیردولتی)		
			محله محوری (واگذاری و تفویض تدریجی وظایف اداره شهر به اهالی محلات و تقویت شوراهای محلی	۰.۸۳	m3
عدالت محوری	۰.۸۲	۱۲.۵۴	آموزش شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت	۰.۳۷	m4
			فرصت های برابر مردم در بهره مندی از منابع، امکانات و فضاهای شهری	۰.۶۳	ed1
			رعایت عدالت جنسیتی	۰.۸۴	ed2
			دسترسی عادلانه شهروندان به فرصت های متنوع شغلی	۰.۸۴	ed3
			برخورداري از مالکیت مسکن مناسب	۰.۸۳	ed4
توافق و اجتماع محوری	۰.۵۸	۸.۶۷	توزیع فضایی مناسب کاربری ها	۰.۴۰	ed5
			هماهنگی بین سازمان های اداره امور شهر (مدیریت یکپارچه شهری)	۰.۶۰	t1
			همسویی اقدامات توسعه ای با خواسته های شهروندان	۰.۵۹	t2
			وجود چشم انداز مشترک و مورد اجماع بازیگران حوزه مدیریت شهری (دولت، بخش خصوصی و نهادهای مدنی) در توسعه و پیشرفت شهر	۰.۷۵	t3
کارایی و اثربخشی	۰.۶۷	۹.۷۳	وجود ساختار مدیریت مشارکتی اداره امور شهر	۰.۶۱	t4
			ایجاد زیرساخت مناسب گذران اوقات فراغت در فضاهای تفریحی و ساحلی	۰.۵۷	ka1
			طراحی و بهسازی مناسب خیابان ها و معابر برای بهبود عبور و مرور	۰.۵۶	ka2
			نگهداشت و ترویج فرهنگ بومی و مراسمات سنتی، آداب و رسوم گذشته	۰.۴۸	ka3
			افزایش مهارت ها و ایجاد کارآفرینی	۰.۵۵	ka4
			رعایت استانداردها در ارائه خدمات شهری در محلات مختلف شهر	۰.۶۷	ka5
			وجود مدیران بومی، خلاق و متخصص و توجه به شایسته سالاری	۰.۶۵	ka6
			شکل گیری و گسترش دولت الکترونیک	۰.۵۰	ka7
قانونمندی	۰.۶۰	۹.۳۹	وجود منابع درآمدی پایدار در تأمین هزینه خدمات شهری	۰.۶۶	ka8
			اعمال یکسان قوانین برای همه شهروندان	۰.۶۲	gh1
			وجود قوانین و مقررات کارآمد	۰.۴۷	gh2
			ساده سازی فرآیندها و سازوکارهای قانونی - نهادی	۰.۶۷	gh3
			سیاست زدایی از شورای شهر و مدیریت شهری	۰.۶۷	gh4
شفافیت	۰.۹۰	۱۵.۹۷	تناسب اختیارات و مسئولیت های قانونی سازمان های اداره امور	۰.۶۴	gh5
			سلامت اداری (کنترل فساد و رشوه خواری)	۰.۷۸	sh1
			اطلاع رسانی مستمر و شفاف سازمان های شهری از اهداف، برنامه ها، طرح ها و پروژه های سالانه	۰.۷۸	sh2
			سنجش و ارزیابی مستمر عملکرد مدیریت شهری	۰.۷۰	sh3
			انتشار شفاف قراردادهای و درآمد - هزینه سالانه توسط سازمان های شهری	۰.۷۹	sh4
مسئولیت پذیری	۰.۸۹	۱۶.۷۴	دسترسی آزاد شهروندان به ویژه نخبگان به اطلاعات و جلوگیری از رانت اطلاعاتی در سازمان های شهری	۰.۷۵	sh5
			تأمین امکانات و تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی مدارس در ارتقاء آموزش عمومی	۰.۷۸	ma1
			فرهنگ سازی حساسیت شهروندی در مقابل عمل به وعده ها توسط مسئولان	۰.۷۹	ma2
			افزایش حساسیت و آگاهی عمومی در زمینه حفاظت از منابع طبیعی و محیط زیست به ویژه حفاظت از سواحل دریا	۰.۸۶	ma3
			زیباسازی محله ها از طریق نمادهای هماهنگ بومی و نشانه های شهری هویت ساز	۰.۷۷	ma4
			ساختار مناسب برای پیگیری شکایات شهروندان	۰.۸۰	ma5

pa1	۰.۴۹	توانمندسازی نظارتی شهروندان به صورت مستقیم و غیرمستقیم	۱۰.۴۱	۰.۶۹	شماره ۳
pa2	۰.۵۶	اجرای به موقع وعده‌های داده شده توسط مدیران شهری			
pa3	۰.۵۸	دسترسی آسان به مدیران شهری			
pa4	۰.۶۸	تشریح مستمر برنامه‌ها و اقدامات انجام شده و در دست انجام			

با توجه به شکل‌های شماره ۳ و ۴ و جدول شماره ۵ در بررسی تأثیر شاخص‌های حکمروایی خوب شهری بر زیست پذیری شهری شهر بوشهر می‌توان گفت بالاترین ضریب استاندارد را شاخص شفافیت (۰.۹۰) به دست آورده است و بعد از آن شاخص‌های مسئولیت‌پذیری (۰.۸۹)، عدالت (۰.۸۲)، پاسخگویی (۰.۶۹)، کارایی و اثربخشی (۰.۶۷)، مشارکت (۰.۶۳)، قانونمندی (۰.۶۰) و در رتبه آخر شاخص توافق و کارایی (۰.۵۸) قرار گرفته‌اند. بنابراین از نظر اساتید دانشگاهی، مدیران و کارشناسان شهری بوشهر، اکثر شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در ارتقاء زیست پذیری شهری در بوشهر تأثیرگذار می‌باشند. تلاش در جهت تقویت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در بوشهر به افزایش زیست پذیری شهر می‌انجامد. همچنین کارشناسان معتقدند که افزایش شفافیت در مدیریت شهری بوشهر بالاترین نقش را بر زیست پذیری شهری بوشهر می‌گذارد.

اعداد معناداری به این دلیل ارائه می‌شود که بدانیم آیا رابطه بین سازه و بعد و بعد و مؤلفه معنادار است یا خیر. مدل اعداد معناداری یا همان T-value، میزان معنادار بودن هریک از پارامترها را نشان می‌دهد و چنانچه مقدار آن بزرگ‌تر از قدر مطلق ۱/۹۶ باشد. پارامترهای مدل معنادار هستند. همان‌طور که جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود کلیه اعداد معناداری مربوط به ابعاد اصلی مدل معنادار شده‌اند. و معناداری آن‌ها بزرگ‌تر از ۱/۹۶ است. بنابراین تمامی گویه‌ها و شاخص‌ها در قالب متغیر مکنون معنی‌دار است.

نرم‌افزار lisrel ضمن آنکه ضرایب مجهول مجموعه معادلات ساختاری خطی را برآورد می‌کند؛ برای برازش مدل‌هایی که شامل متغیر مکنون، خطاهای اندازه‌گیری در هریک از متغیرهای وابسته و مستقل، علیت دوسویه، هم‌زمانی و وابستگی متقابل است، طرح‌ریزی گردیده است. برای ارزیابی برازندگی الگوی معادلات ساختاری از چند شاخص استفاده می‌شود. این شاخص‌ها تعدادی بالغ بر ۳۲ شاخص هستند که به کمک آن‌ها می‌توان درباره کل مدل و قابل قبول بودن یا غیرقابل قبول بودن آن قضاوت نمود. اگر یکی از این شاخص‌ها قابل قبول نباشد دلیلی بر رد مدل نخواهد بود، بلکه نشان‌دهنده ضعف نسبی مدل است و این ضعف ممکن است ریشه در مسائل و مشکلاتی داشته باشد که از نمونه‌گیری، جمعیت نمونه یا عامل دیگر نشأت گرفته است. جهت ارزیابی مدل معادله ساختاری آزمون‌ها از شاخص‌های مختلفی استفاده می‌شود که شاخص‌های برازندگی نامیده می‌شوند. در جدول شماره ۶ مهم‌ترین شاخص‌های برازندگی مدل ارائه شده است.

جدول ۶. آزمون برازش مدل اندازه‌گیری

شاخص‌ها	GFI	RFI	IFI	CFI	NFI	NNFI	RMSEA	$\frac{\chi^2}{df}$
معیار	>۰.۹	>۰.۹	>۰.۹	>۰.۹	>۰.۹	>۰.۹	<۰.۰۸	بین ۱ تا ۳
مشاهده شده	۰.۹	۰.۹۱	۰.۹۴	۰.۹۴	۰.۹۲	۰.۹۳	۰.۰۷۸	۲.۷۸
نتیجه برازش	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب

با توجه به جدول شماره ۶ می‌توان گفت که شاخص‌های برازش مدل مورد تأیید می‌باشند.

بحث

شهرها به دلیل تمرکز جمعیت، فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی، همواره با چالش‌های متعددی در زمینه کیفیت زندگی و زیست‌پذیری روبرو هستند. مشکلات اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و نهادی، از جمله بیکاری، فقر، ناکارآمدی خدمات شهری و توسعه بافت‌های فرسوده، ضرورت به‌کارگیری الگوی حکمروایی خوب شهری را در مدیریت شهری برجسته می‌سازد. حکمروایی خوب شهری با شاخص‌هایی مانند شفافیت، عدالت، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، مشارکت، قانونمندی، کارایی و اجتماع‌محوری می‌تواند نقش مؤثری در ارتقاء زیست‌پذیری شهرها ایفا کند. پژوهش حاضر در شهر بوشهر نشان می‌دهد که تمرکز بر این شاخص‌ها، به‌ویژه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و عدالت، می‌تواند زمینه‌ساز شهری با کیفیت زندگی بالا و مشارکت فعال شهروندان باشد.

تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که شاخص شفافیت با ضریب استاندارد ۰.۹ بیشترین تأثیر را بر زیست‌پذیری شهر بوشهر دارد. این شاخص موجب اعتماد شهروندان به مدیریت شهری، اطلاع‌رسانی شفاف و دسترسی آزاد به اطلاعات می‌شود و مشارکت فعال مردم در تصمیم‌گیری‌ها و نظارت بر اجرای برنامه‌ها را تقویت می‌کند. شاخص مسئولیت‌پذیری با ضریب ۰.۸۹، اهمیت پاسخگویی مدیران و نهادها نسبت به وظایف محوله و شهروندان را نشان می‌دهد. شاخص عدالت نیز با ضریب ۰.۸۲ بر فراهم آوردن فرصت‌های برابر، عدالت جنسیتی، دسترسی عادلانه به خدمات و توزیع مناسب کاربری‌ها تأکید دارد و اثر مستقیم بر افزایش رضایت شهروندان و کیفیت زندگی دارد.

سایر شاخص‌ها شامل پاسخگویی (۰.۶۹)، کارایی و اثربخشی (۰.۶۷)، مشارکت (۰.۶۳)، قانونمندی (۰.۶۰) و توافق و اجماع (۰.۵۸) نیز نقش مکمل در ارتقاء زیست‌پذیری دارند و نشان می‌دهند که توسعه شهری نیازمند تعادل میان شفافیت، عدالت، کارایی و مشارکت فعال است.

یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج مطالعات داخلی و بین‌المللی همسو است. پژوهش‌های شریف زادگان و قانونی (۱۳۹۶)، سجادی (۱۳۹۶)، مشکینی و موزن (۱۳۹۲)، حمیدی و همکاران (۱۳۹۴)، رضوی‌زاده (۱۳۹۵) و مطالعات کون و فنگ (۲۰۱۶)، بداج و دایمینیکا (۲۰۱۷) و بلانس (۲۰۰۸) نقش حکمروایی خوب شهری در توسعه پایدار و ارتقاء کیفیت زندگی را تأیید کرده‌اند. این مطالعات نشان می‌دهند که شفافیت، مسئولیت‌پذیری و عدالت، کلید ایجاد اعتماد اجتماعی، مشارکت فعال شهروندان و تحقق شهر زیست‌پذیر هستند.

اعمال شفافیت باعث اطمینان شهروندان از رعایت منافع عمومی و ایفای نقش مشارکتی آنان می‌شود. مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی نیز ضامن ارتقاء کیفیت خدمات شهری و توانمندسازی نهادهای محلی و بخش خصوصی است. عدالت شهری، با توزیع مناسب منابع و فرصت‌ها، موجب افزایش اشتغال، درآمد، بهبود آموزش و سلامت و ارتقاء تعلق مکانی شهروندان می‌شود. کارایی و اثربخشی مدیریت شهری نیز با استفاده بهینه از منابع و تضمین سرمایه‌گذاری‌های شهری، نقش مهمی در تحقق فرآیندهای دموکراتیک و توسعه پایدار دارد.

اجرای راهکارهایی مانند تفویض اختیار به شوراهای محلی، توانمندسازی سازمان‌های مردم‌نهاد، محله‌محوری، آموزش شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت، ایجاد سامانه‌های اطلاع‌رسانی و سیاست‌زدایی از مدیریت شهری می‌تواند تأثیر قابل‌توجهی بر بهبود زیست‌پذیری بوشهر داشته باشد.

نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش بررسی نقش شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در ارتقاء زیست‌پذیری شهر بوشهر بود. با توجه به چالش‌های متعدد اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و نهادی در شهرها، از جمله فقر، بیکاری، ناکارآمدی خدمات

شهری، توسعه بافت‌های فرسوده و آسیب‌های اجتماعی، استفاده از الگوی حکمروایی خوب شهری به عنوان رویکردی جامع و کارآمد برای بهبود کیفیت زندگی و توانمندسازی مدیریت شهری ضروری است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که شاخص‌هایی همچون شفافیت، مسئولیت‌پذیری و عدالت بیشترین تأثیر را بر زیست‌پذیری دارند و سایر شاخص‌ها مانند پاسخگویی، کارایی و اثربخشی، مشارکت، قانونمندی و توافق، نقش مکمل ایفا می‌کنند. شفافیت موجب افزایش اعتماد شهروندان، اطلاع‌رسانی مستمر و دسترسی آزاد به اطلاعات می‌شود و مشارکت فعال مردم در تصمیم‌گیری‌ها و نظارت بر اجرای برنامه‌ها را تقویت می‌کند. مسئولیت‌پذیری نهادها و مدیران شهری، ضامن پاسخگویی و ارتقاء کیفیت خدمات است و عدالت شهری با ایجاد فرصت‌های برابر، توزیع مناسب منابع و دسترسی عادلانه به خدمات و امکانات، کیفیت زندگی شهروندان را بهبود می‌بخشد. این نتایج اهمیت شاخص‌های حکمروایی را در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت شهری برجسته می‌سازد و نشان می‌دهد که توجه به مشارکت شهروندان و نهادهای محلی، شفافیت و مسئولیت‌پذیری می‌تواند زمینه تحقق شهری با قابلیت زندگی بالا و پایدار را فراهم آورد. مزیت این پژوهش، ارائه ارزیابی جامع از شاخص‌های حکمروایی در ارتباط با زیست‌پذیری و استفاده از دیدگاه مدیران، کارشناسان و اساتید آشنا با موضوع است. پژوهش‌های آینده می‌توانند با بررسی شهرهای مختلف، اثرات طولی شاخص‌ها و نقش فناوری‌های نوین در افزایش شفافیت و مشارکت شهروندان، راهکارهای بهینه برای توسعه شهری پایدار و زیست‌پذیر ارائه دهند.

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند به ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- ابراهیمی، جمشید و چاره‌جو، فرزین. (۱۴۰۲). بررسی نقش حکمروایی خوب در بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری (مطالعه موردی: شهر کامیاران). *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۵۵(۴)، ۱۱۳-۱۳۷. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2022.335894.1008427>
- ارغان، عباس؛ آسادات‌همایونی، پانته‌آ و ولوجردی، نگار. (۱۳۹۵). تبیین نقش حکمروایی خوب شهری در مدیریت مطلوب زمین. *چهارمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری*، ۱-۱۷.
- اسفیدانی، محمدرحیم و محسنین، شهریار. (۱۳۹۲). *مدل‌سازی معادلات ساختاری (آموزشی و کاربردی)* به کمک نرم‌افزار لیزرل. تهران: انتشارات مهربان نشر.
- اطهاری، کمال؛ برک‌پور، ناصر؛ کاظمیان، غلامرضا و مهدی‌زاده، جواد. (۱۳۸۶). حکمروایی شهری: مبانی نظری و ضرورت شکل‌گیری آن در ایران. *فصلنامه جستارهای شهرسازی*، ۶(۱۹-۲۰)، ۸-۱۷.

- ایوانس، باب؛ جوز، مارکو؛ ساندبک، سوزان و تتوبالد، کیت. (۱۳۹۰). *اداره شهرهای پایدار*. (غلامرضا کاظمیان و خدر فرجی‌راد، مترجمان). تهران: انتشارات پرهام نقش.
- برآبادی، محمود. (۱۳۸۳). حکمروایی خوب شهری. *ماهنامه شهرداری‌ها*، ۶(۶۹)، ۲۳-۲۸.
- برآبادی، محمود. (۱۳۸۴). *الفبای شهر*. تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.
- برک‌پور، ناصر. (۱۳۸۵). حکمروایی شهری و نظام اداره شهرها در ایران. *همایش برنامه‌ریزی و مدیریت شهری*.
- برک‌پور، ناصر و اسدی، ایرج. (۱۳۹۰). *مدیریت و حکمروایی شهری*. تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- تقوایی، علی‌اکبر و تاجدار، رسول. (۱۳۸۸). درآمدی بر حکمروایی خوب شهری: یک رویکرد تحلیلی. *فصلنامه مدیریت شهری*، ۲۳، ۱۵-۱.
- جعفری‌اسدآبادی، حمزه. (۱۳۹۳). *قابلیت زیست‌پذیری شهرها در راستای توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: کلان‌شهر تهران)*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خوارزمی تهران.
- حاتمی‌نژاد، حسین؛ بذرافکن، شهرام و آروین، محمود. (۱۳۹۶). تحلیل نقش الگوی حکمروایی خوب شهری در کاهش آسیب‌پذیری مسکن شهری در برابر زلزله. *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۳(۴۰)، ۵۹۹-۶۱۷.
- حاتمی‌نژاد، حسین؛ شریف‌زاده، ابراهیم؛ و شیخی، عبدالله. (۱۳۹۴). ارزیابی حکمروایی خوب در پایداری محله‌های شهری پیرانشهر. *مجله شهر پایدار*، ۲(۲)، ۱۰۵-۱۲۶. <https://doi.org/10.22034/jsc.2018.89876>
- حبیبی، داوود. (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر افول سرزندگی و زیست‌پذیری در بافت‌های تاریخی و فرسوده (مطالعه موردی: محله سنگ سیاه شیراز). *مطالعات شهر ایرانی-اسلامی*، ۱۴، ۶۷-۸۲.
- خراسانی، محمدامین. (۱۳۹۱). *تبیین زیست‌پذیری روستاهای پیرامون شهری با رویکرد کیفیت زندگی (مطالعه موردی: شهرستان ورامین)*. رساله دکتری، دانشگاه تهران.
- شماعی، علی؛ ولی‌زاده، الهام و صادقی، سمیه. (۱۳۹۵). نقش حکمروایی خوب شهری بر درآمدهای پایدار شهرداری‌ها (مطالعه موردی: منطقه ۱۹ شهرداری تهران). *اولین کنفرانس ملی علوم جغرافیا*، ۱-۱۹.
- شهیدی، محمدحسین. (۱۳۸۶). شهرسازی، حمل‌ونقل و حکمروایی شهری. *جستارهای شهرسازی*، ۱۹-۲۰، ۵۲-۵۹.
- عربشاهی، زهرا. (۱۳۸۳). برنامه قانون چهارم زیر ذره‌بین: حکمروایی خوب شهری. *فصلنامه شهرداری‌ها*، ۶۹، ۱۵-۱۷.
- علیزاده، کتابون و روشنایی، حامد. (۱۳۹۶). نقش حکمروایی خوب در برندسازی شهری (مطالعه موردی: شاندیز). *جغرافیا و توسعه فضای شهری*، ۴(۱)، ۱۱۵-۱۳۷. <https://doi.org/10.22067/gusd.v4i1.59974>
- فرزین‌پاک، شهرزاد. (۱۳۸۳). *آموختنی‌های شهر: حکمروایی خوب چیست؟*. *ماهنامه شهرداری‌ها*، ۶۹، ۱۹-۲۲.
- مازندرانی، عظیمه. (۱۳۹۲). *شناسایی اصول و معیارهای شهر زیست‌پذیر و سنجش زیست‌پذیری در منطقه ۵ شهر تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر.
- محمذنژاد، علی؛ قربانی‌سپهر، آرش؛ شمس‌پویا، محمدکاظم و لشگری، علی‌اصغر. (۱۳۹۴). تحلیل نقش حکمروایی خوب شهری در توسعه پایدار گردشگری (مورد پژوهی: شهر تهران). *چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت*، ۱-۲۵.
- هنرورصدیقین، نازنین. (۱۳۹۵). *بررسی چالش‌های توسعه زیست‌پذیری شهری در منطقه یک مشهد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- حکمت‌نیا، حسن؛ ملکی، محمد؛ موسوی، میرنجف؛ و افشانی، علیرضا. (۱۳۹۶). سنجش میزان تحقق‌پذیری حکمروایی خوب شهری در ایران (مطالعه موردی: شهر ایلام). *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۴۹(۳)، ۶۰۷-۶۱۹.

DOI: 10.22059/jhgr.2016.57235

References

- Abdul Aziz, N. (2007). Linking urban form to a liveable city. *Malaysian Journal of Environmental Management*, 8, 79-95.

- Alizadeh, K., & Roshanaei, H. (2017). The role of good governance in urban branding (Case study: Shandiz). *Geography and Urban Space Development*, 4(1), 115-137. <https://doi.org/10.22067/gusd.v4i1.59974> [in persian].
- Arabshahi, Z. (2004). The Fourth Development Plan program under the microscope: Good urban governance. *Municipalities Quarterly*, 69, 15-17. [in persian].
- Arghan, A., Asadat Homayouni, P., & Valojerdi, N. (2016). Explaining the role of good urban governance in optimal land management. *Proceedings of the 4th National Conference on Applied Research in Civil Engineering, Architecture and Urban Management*, 1-17. [in persian].
- Athari, K., Barakpour, N., Kazemian, G., & Mahdizadeh, J. (2007). Urban governance: Theoretical foundations and the necessity of its formation in Iran. *Journal of Urban Planning Essays*, 6(19-20), 8-17. [in persian].
- Barabadi, M. (2004). Good urban governance. *Municipalities Monthly*, 6(69), 23-28. [in persian].
- Barabadi, M. (2005). *The alphabet of the city*. Publications of the Organization of Municipalities and Village Administrations of Iran. [in persian].
- Barakpour, N. (2006). Urban governance and the urban management system in Iran. *Conference on Planning and Urban Management*. [in persian].
- Barakpour, N., & Asadi, I. (2011). *Urban management and governance*. University of Art Publications. [in persian].
- brahimi, J., & Charehjoo, F. (2023). Investigating the role of good governance in the regeneration of worn-out urban fabrics (Case study: City of Kamyaran). *Human Geography Research*, 55(4), 113-137. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2022.335894.1008427> [in persian].
- Department of Infrastructure and Transport. (2011). *Our cities, our future: A national urban policy framework for a productive, sustainable and liveable future*. Australian Government.
- Devaney, L. (2016). Good governance? Perceptions of accountability, transparency and effectiveness in Irish food risk governance. *Food Policy*, 62, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2016.04.003>
- Douglass, M., Le, T. H., Lowry, K., & Nguyen, T. H. (2004). The livability of mega-urban regions in Southeast Asia—Bangkok, Ho Chi Minh City, Jakarta and Manila compared [Conference presentation]. *International Conference on the Growth Dynamics of Mega-Urban Regions in East and Southeast Asia*, Singapore.
- Esfidani, M. R., & Mohsenin, S. (2013). *Structural equation modeling (Educational and practical) using LISREL software*. Mehraban Nashr Publications. [in persian].
- Evans, B., Joas, M., Sundback, S., & Theobald, K. (2011). *Governing sustainable cities* (G. Kazemian & K. Faraji-Rad, Trans.). Parham Naghsh Publications. (Original work published 2005) [in persian].
- Farzinpak, S. (2004). Urban learnings: What is good governance?. *Municipalities Monthly*, 69, 19-22. [in persian].
- Habibi, D. (2013). Investigating factors affecting the decline of vitality and livability in historical and worn-out textures (Case study: Sang-e Siyah neighborhood, Shiraz). *Journal of Iranian-Islamic City Studies*, 14, 67-82. [in persian].
- Hataminejad, H., Bazrafkan, S., & Arvin, M. (2017). Analysis of the role of good urban governance model in reducing the vulnerability of urban housing to earthquakes. *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 3(40), 599-617. [in persian].
- Hataminejad, H., Sharifzadeh, E., & Sheikhi, A. (2015). Evaluation of good governance in the sustainability of urban neighborhoods in Piranshahr. *Journal of Sustainable City*, 2(2), 105-126. <https://doi.org/10.22034/jsc.2018.89876> [in persian].
- Hekmatnia, H., Maleki, M., Mousavi, M. N., & Afshani, A. (2017). Assessing the realization level of good urban governance in Iran (Case study: Ilam City). *Human Geography Research*, 49(3), 607-619. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2016.57235> [in persian].
- Honarvar Sedighian, N. (2016). *Investigating the challenges of developing urban livability in District 1 of Mashhad* [Masters thesis, Ferdowsi University of Mashhad]. [in persian].

- Jafari Asadabadi, H. (2014). *The livability potential of cities in line with sustainable urban development (Case study: Tehran Metropolis)* [Masters thesis, Kharazmi University of Tehran]. [in persian].
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2005). *Measuring governance using cross-country perceptions data*. The World Bank.
- Kauko, T. (2012). An institutional analysis of property development, good governance and urban sustainability. *European Planning Studies*, 20(12), 2053–2071. <https://doi.org/10.1080/09654313.2012.722926>
- Khorasani, M. A. (2012). *Explaining the livability of peri-urban villages with a quality of life approach (Case study: Varamin County)* [Doctoral dissertation, University of Tehran]. [in persian].
- Koroso, N. H., Van der Molen, P., Tuladhar, A. M., & Zevenbergen, J. A. (2013). Does the Chinese market for urban land use rights meet good governance principles? *Land Use Policy*, 30(1), 417–426. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2012.04.010>
- Lewis, D., & Mioch, J. (2005). Urban vulnerability and good governance. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 13(2), 50–53.
- Lynch, K. (1960). *The image of the city*. MIT Press.
- Lynch, K. (1981). *Good city form*. MIT Press.
- Mazandarani, A. (2013). *Identifying the principles and criteria of a livable city and measuring livability in District 5 of Tehran* [Masters thesis, University of Art]. [in persian].
- Ministry for the Environment. (2002). *Creating great places: Liveable urban environments—Process, strategy, action*. Government of New Zealand.
- Mohammadnejad, A., Ghorbani Sepehr, A., Shams Pouya, M. K., & Lashgari, A. A. (2015). Analysis of the role of good urban governance in sustainable tourism development (Case study: Tehran). *Proceedings of the 4th Conference on the Iranian-Islamic Model of Progress*, 1-25. [in persian].
- National Association of Regional Councils. (2010). *The livable communities act*. <https://www.narc.org>
- Okulicz-Kozaryn, A. (2013). City life: Rankings (livability) versus perceptions (satisfaction). *Social Indicators Research*, 110(2), 433–451.
- Shahidi, M. H. (2007). Urban planning, transportation and urban governance. *Urban Planning Essays*, 19-20, 52-59. [in persian].
- Shamaie, A., Valizadeh, E., & Sadeghi, S. (2016). The role of good urban governance on sustainable revenues of municipalities (Case study: District 19 of Tehran Municipality). *Proceedings of the 1st National Conference on Geographical Sciences*, 1-19. [in persian].
- Shamsuddin, S., Abu Hassan, N. R., & Bilyamin, S. F. (2012). Walkable environment in increasing the liveability of a city. *Procedia—Social and Behavioral Sciences*, 50, 167–178.
- Smit, W. (2016). Urban governance and urban food systems in Africa: Examining the linkages. *Cities*, 58, 80–86. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.05.001>
- Song, Y. (2011). *A livable city study in China: Using structural equation models* [Master's thesis, Uppsala University].
- Stein, E. K. (2002). *Community and quality of life*. National Academy Press.
- Taghvaei, A. A., & Tajdar, R. (2009). An introduction to good urban governance: An analytical approach. *Urban Management Quarterly*, 23, 1-15. [in persian].
- Timmer, V., & Seymour, N. K. (2005). The livable city [Working group discussion paper]. *World Urban Forum 2006*, Vancouver, BC, Canada. International Centre for Sustainable Cities.
- United Nations Development Programme. (1997a). *Defining core characteristics of good governance*. Management Development and Governance Division, UNDP.
- United Nations Development Programme. (1997b). *Strengthening capacity for people-centred development*. Management Development and Governance Division, UNDP.